

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Várad-utca 2127.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.</p>
--	--	--

Tartalom. A lelkészek ünnepélyes beiktatása. — Iskolaügy. Jelentés az 1885-ik évi történelmi congressusról. Liszka Nándor. — Sz. kir. Debreczen-város és Hajdumegye népoktatási állapota. — A gyám- és nyugdíj-intézet kérdéséhez. Futó Mihály. — Pár szó az egyházi takarékmagtárak kérdéséhez. M...s. — Külföld. — Irodalom. — Különfélék. — Szerkesztői posta.

A lelkészek ünnepélyes beiktatása.

I.

E szép és magasztos egyházi cselekmény nálunk magyarországi reformátusoknál és több helyen, régibb vagy kevesebb idő óta, szokásban van. Üdvös hatásáról, mindenekelőtt pedig szükségességéről komolyan meggyőződve levén, nagyon óhajtanám, ha általánosan gyakorlatba vétetnék, olyformán t. i., hogy a lelkési hivatal elfoglalására ne lenne elég az első vasárnap megtartott beköszönő egyházi beszéd, hanem ugyanakkor minden lelkész ima és beszéd kíséretében ott a gyülekezet színe előtt hivatalába ünnepélyesen be is iktattatnék. Varga Lajos majtisi lelkésztársammal a szatmári egyházmegyének — melynek kebelében élünk — még 1885. évi őszi közgyűlése elé be is nyújtottuk ebbeli indítványunkat, — előzőleg pedig — felhivára a közfigyelmet, közöltük e lap ugyanazon évi jun. 13-iki számában. Egyházmegyénk említett gyűlésén igen melegen pártolta egy pár lelkésztársunk s a gyűlés félig-meddig elvileg magáévá is tette azt; nem akarván azonban a mindenesetre fontos és körültekintést igénylő indítványt csak úgy hirtelenében le-tárgyalni, ide vonatkozó 20. sz. határozata szerint „annak tüzetes megvizsgálása s átdolgozásával Farkas Antal ur elnöklete alatt Tabajdi L., Szarka B. és Vályi Á. urak úgy bizatnak meg, hogy értekezletökre az indítványozókat is meghívják s jelentésöket a jövő gyűlésre beterjeszszék, a mely a küldöttség jelentése nyomán fog aztán ez indit-

vány felett határozni.“ — Az olvasó közönség, lelkésztársaink hallgatással fogadták; csak később, az év vége felé (l. e lap 1885. évi 43., 46., 48. sz.) jelent meg pár közlemény eltérő véleménynyel, pro et contra, melegen üdvözölve az egyik, helytelenítve s nagyobb bizonyosság okáért Kirchen-parádénak gunyolva a másik . . .

Egyházi lapjaink innen-onnan, különösen pedig a Prot. Egyh. és Isk. Lap időnkénti számai arról a vidékről sokszor hoznak tudósítást ez ünnepély lefolyásáról, hatásáról; e hírekből láttam, hogy itt a tiszántul is szokásban van a beregi egyházmegyében; pár éve meg a nagybányai tractus léptette életbe. Röviden, de igen szépen ír róla a különben puritán felfogásáról s érzelmeiről ösmeretes Gulyás Lajos, akkor még n.-bányai lelkész ugyancsak e lap 1885. évi ápril 25-iki számában: . . . elfogadtatott — ugymond — s már egy pár lelkésztársunk s gyülekezetünk élvezte is az ünnepélyes beiktatás gyönyöreit. Szólhatna róla Sz.-Váralja, meg Felsőbánya! — Míg azonban e sorok nagy lelki örömről, „lelkészek és gyülekezetek gyönyöreiről“ beszélnek, addig elég tekintélyes helyen, a debreczeni egyházmegye lelkési értekezletén „a lelkész beiktatásáról a nagy többség még hallani sem akar, szigorú puritanizmussal kerülni óhajtván, a mi merő külsőség (?) és czifraság (?) volna az egyházban“ s a közértekezlet indítványára maga az egyházmegye is kimondja, „hogy amaz ünnepélyes lelkési beiktatásnak, levén az többé-kevésbé cerimoniáskodás, ev. ref. egyházunk kebelében gyakorlatba vételére semmi szükség nincs“ (1885. őszi közgyűlés jkv. 86. sz.).

Ez a szóbanlevő indítvány közelebbi rövid története nálunk. Im' szokásban van, szives fogadtatásra talál több helyeken; tért, lelkeket hódít, — az erdélyi egyházkerületben még épen általánosan bevett s egyházkormányzati-lag szentesített gyakorlat. Mindez azt mutatja, hogy az ellenvéleményűeknek nincs egészen igazuk, — hogy ez ün-

nepély nem tartalom nélküli külsőség, szükségtelen cifra-ság, avagy hozzánk nem illő parádé, mint némelyek gondolják, — nem is valami levegőből kapott dolog, hanem oly intézmény, melynek a maga szép és hosszú története mellett van valami mélyebb alapja is a bibliában, a vallásban, a szívben, a lélekben: — a magasztos papi hivatalnak, az az iránt való előszeretnek szükségszerű s előbb-utóbb mindenütt meghonosulandó követelménye. Az eszme tehát nem új; vén, nagyon régi már; nem a mi elmeszüleményünk: adoptált gyermekünk csupán, a mint azt minden idegenkedés s előítélet elhárítása szempontjából annak idejében nyíltan megmondottuk. Indítványozó lelkész-társam jeles tolla megható színekkel rajzolta azt a szomorú elhagyatottságot, melynek egyik-másik, különösen falusi lelkész, élete legnevezetesebb napján kitéve van . . . mint kezdi el fontos hivatását, mint foglal helyet társai között minden bemutatás, tanácsadás, testvéri üdvözlés s fogadtatás, hivataltársak jelenléte, megáldás nélkül; a gyülekezet nagy része azt sem tudja, hogyan hívják az új lelkészt, kicsoda, hol volt, honnan jött s most hogy egybegyűlt meghallgatni, inkább csak a szavára volt kíváncsi s a pillanatnyi hatás és meglevő körülmények szerint kezdi a barátkozást, vagy az oppositiót. Sok-sok keserítő van ebben, — meg sem érti talán, a ki nem tapasztalta, nem érezte; igen könnyen lehetne azonban segíteni a dolgon, hogy e miatt senkinek ne fájjon, mikor örülnie kellene, a szíve; azt az első vasárnapot kellemes benyomások, édes emlékek csendes kis szigetévé lehetne varázsolni még a legutolsó kis falu lelkészére nézve is . . . gloriával övezni körül lelkészt, gyülekezetet, a megkezdett hivatalt . . .

Hála Istennek, nem állunk egyedül, — többen vagyunk, a kik így érezünk és pedig nem ilyen magunkféle apró emberek, hanem nagy, tekintélyes férfiak. Például egy Kun Bertalan*), a tiszáninneri püspök, ki Egyházi Szónoklattanában a „Beigtató beszéd“ cz. §-ban (73-ik lap) ide vonatkozólag ezeket mondja: „Nálunk magyarországi h. h. protestánsoknál ez a beigtatás — fájdalom — nincsen szokásban, pedig ezt a lelkészi hivatal fontossága s az ünnepélyes perc, melyben a lelkész új hivatali tért nyit, új viszonyokba lép — méltán megérdemelné; ez által mind a hivatal tekintélye nyerne (!), mind a lelkész és gyülekezet közti viszony ünnepélyesebbé tétetnék, minek jó következménye soha sem maradna el. Lehet idő, mikor az ily beigtatási ünnepélyek czélszerűsége nálunk is elismerésre jutand . . .“ Ez a remény, mint látszik, nem volt alaptalan s részben megvalósult; az az idő, hitem szerint, a szatmári egyházmegye gyülekezetei s leendő lelkészeire nézve is nem messze van, — indítványunk közelebb tartandó tavaszi gyűlésünkön szíves fogadtatásra

*) Az ő nyomán halad s szintén velünk tart Tóth Mihály néh. debreczeni hittanár, ki a lelkész beigtatását egészen következetes dolognak mondja. Egyházsónoklattan 31. §. K. B.

talál. Aztán megeshetik, hogy mások is látván a mi jó cselekedetünket, velünk együtt dicsőíteni fogják mennyei Atyánkat.

Ezzel bevégezhetném soraimat; — az intézmény elfogadására annak „lélektani és gyakorlati szükségességét“, „apostoli fenségét“, az itt elmondottakat elegendő ajánló leveleknek tartom . . . Kedves óhajunk megvalósulása érdekében megpróbálom mindazáltal kissé mélyebbről is fejtegetni s megvilágítani a kérdést.

Iskolaügy.

Jelentés az 1885-ik évi történelmi congressusról.

(Vége.)

A történelmi congressus által, a középiskolai történet-tanítás tárgyában javasoltakat a nálunk most érvényben levő gymnasiumi tanterv keretében is meg lehetne valósítani.

A történettudomány akadémiai fokozatu tanítására vonatkozó congressusi határozatok reánk nézve nem igen bírnak közvetlen gyakorlati jelentőséggel, mert hiszen nincsen philosophiai fakultásunk. Szomorú valóság, annál szomorítóbb, mert nem tudhatni, sokáig tart-e még mostani aránylag kedvező helyzetünk, a midőn t. i. nem tulságos nagy megerőltetéssel is lehetne bölcsészeti fakultást s azzal összefüggő tanárképezdét felállítanunk és ez által egy eddig felhasználatlan jog tényleges birtokába behelyezkednünk. Beati possidentes! Az országos tanügyi kormány még csak a múlt év nyarán is arra szólította fel az erdélyi szászokat, hogy elég szűken ellátott brassói felekezeti reáliskolájok költségeit használják fel inkább egy középiskolai tanárképző intézet felállítására s fentartására, — maga az állam pedig egy decennium óta tart fenn Pozsonyban, összesen 3—4 rendes tanerővel bölcsészeti fakultást, melynek végzett növendékei azonnal tanári és tudori vizsgákat tehetnek az egyetemeken. Kétséget sem szenvedhet, hogy a mit az állam megenged az erdélyi szászoknak és magának, azt tőlünk sem fogná megtagadhatni. Nem lehetne és nem kellene-e tehát egy ily olcsó és egyelőre szerény philosophiai fakultás és tanárképezde létrehozatalával még idejében elébe vágnunk azon egyre terjedő áramlatnak, mely a leg-
alább négy fakultásu teljes egyetemet hirdeti egyedül jogosult főiskolának s mely áramlat, ha győzedelmeskedik, előreláthatólag protestáns jogakadémiáinkat sem fogja érintetlenül hagyni?

De nem feszegetem tovább e kérdést, elég sokszor volt már az megbeszélve.

Jogakadémiánk tantervében a történelem, főképp, ha mint eddig volt, ezután is gondoskodva lesz a hazai köz-, irodalom-, műveltség-történet special-collegiumairól, kielégítő mértékben van és lesz képviselve.

A történelmi segédtudományoknak, különösen a diplomatikának állandó beillesztése akadémiai tantervünkbe — a mire, úgy látszik, biztos a kilátás — előreláthatólag nagy haszonnal fog járni, annyival inkább, mert e részben

főiskolánknak országosan jelesnek ismert szakero áll rendelkezésére.

E tárgyról önkénytelenül is muzeumunkra tér át gondolatom. Van a főiskolának egyháztörténeti arcképcsarnoka, ethnographiai, archaeologiai, nummismatikai stb. gyűjteménye. E gyűjtemények kellőleg rendezve, czélszerűen felállítva, egy kis ethnographiai és historiai muzeumot képezhetnének, mely ha egy, — részint a classica-philologia, részint a joghallgatókra nézve most is kötelező mivelődéstörténet tanításánál nélkülözhetetlen, — műtörténelmi (vagy a mint Sárospatakon nevezik: aesthetikai) gyűjteménnyel kiegészítettnek s időről-időre tervszerűen gyarapíttatnék, nemsokára tekintélyes helyet foglalhatna el a vidéki e nemű gyűjtemények között.

Egy ilyen muzeum iránt bizonyára érdeklődni fogna, már mint középiskolát fentartó testület is, nemes városunk törvényhatósága. De fel lehetne s fel is kellene költeni az iránt a város és vidék intelligens közönségének érdeklődését is. Hogy mily alakban? erre a kérdésre is megadták már a feleletet Debreczennél történelmi és kulturális tekintetben sokkal kevésbé jelentékeny azon helyei az országnak, a melyeken hosszabb-rövidebb idő óta léteznek már történeti, régészeti, muzeum- stb. egyletek. Például szolgálhat az igénytelen Gödöllő, Tisza-Füred.

Egy virágzó debreczeni és debreczen-vidéki muzeum-egylet vagy történelmi társulat állandó pártfogója, anyagi és szellemi támasza, hivatott és buzgó gyarapítója lehetne történelmi muzeumunknak. Egy ilyen egyesület működése, — egyebekben kívül, — a magyar protestáns egyház, iskolaügy és egyházjog történetének is hasznos szolgáltatásokat tehetne. A dolog ezen oldala pedig épen nem lehet közönyös előttünk, különösen most, midőn körülöttünk mások annyit tesznek a magok multjának felderítése érdekében s midőn a mi multunkat illetőleg ismét forgalomba kezdenek jönni elévülteknek hitt régi téves felfogások s írói tudós tekintélyek könyveikben, Magyarország legfelsőbb birói auctoritása pedig ítéleteiben — hirdetik nyilván, hogy a magyar protestáns egyház a bécsi és linczi békekötések s az 1608. és 1647. után is csak része volt a katolikus egyháznak.

A történelem felkarolása nálunk előkelő egyházi érdek is.

Az országos történelmi congressus a nemzeti történelem, nemzeti történelmi szellem jelszavát hangoztatta. Ezek mellett a protestáns történettudomány és a felvilágosodott protestáns történelmi szellem igéjét nekünk protestánsoknak kell nem csak hirdetnünk, de testté is alakítanunk. A mily kiváló része néz e kötelességnek lelkészi karunkra, oly annyira szükséges, hogy theologus ifjaink, a leendő lelkészek, történelmi tanulmányokkal, minden oldalulag behatóan foglalkozzanak.

Liszka Nándor,
főiskolai jogtanár.

Sz. kir. Debreczen-város és Hajdumegye népoktatási állapota.

A Debreczen sz. kir. városban levő népoktatási tan- és nevelő intézetek, ipar- és kereskedelmi szakiskolák és humanitárius intézetek 1885—86. isk. évi anyagi és szellemi

állapotáról Kiss József kir. tanfelügyelő ur által készített s hozzánk beküldött jelentéséből vesszük ki a következő adatokat, megjegyezvén, hogy a kitűnő és odaadó gondal szerkesztett jelentés a legrészletesebb ismertetést érdemelné s csak hely szűke miatt vagyunk kénytelenek a legfontosabb adatokra terjeszkedni ki, de a melyek jól kimutatják a népoktatási ügynek városunkban való tényleges állását.

A felekezeti elemi iskolák főösszege 25 s ezekben az osztályok száma 113; ismétlő iskola van 12; 62 árvával van két árvaház együtt 8520 frt évi kiadással. A tankötelesek száma 7544-re s az iskolákba feljárt tankötelesek száma 7071-re megy. Tanító és tanítónő van összesen 69; az iparosok iskolájában 899 tanoncot 19 tanító és 8 tanár tanít 4759 frt évi kiadással; 1 felekezeti és 2 községi kisdédovodába és gyermekkertbe 425 kisdéd jár s ezen intézetekben 3 kisdédnevelő és 4 dajka működik; fentartásokra összesen 3713 frt fordított; a kereskedelmi akadémiában 9 tanár 256 tanulót tanít s ez intézet fentartására 12,492 frt fordított. Az elemi népiskolákra, nőnevelőre, magániskolákra, árvaházakra, városi iparos iskolára tett kiadás összesen 90,638 frtra megy, befoglaltatván ez összegben az iskolai helyiségek s tanítói lakások pénzértékű jövedelme is s abból tisztán Debreczen városa által 40,362 frt 87 kr fedeztetett. (Tudomásunk szerint különben ennél sokkal többet költ Debreczen városa népoktatási célokra. Az iskola épületekhez szállított több mint 700 öl fa például maga is mintegy 10,000 frtot képvisel. Szerk.)

A Hajdu-vármegye népoktatási állapotáról (Debreczen város kivételével), ugyancsak K. J. tanfelügyelő ur által s ugyanazon évről kiállított tanügyi jelentés főbb adatai a következők.

Hajdu-vármegyében van 47 ev. ref.; 14 r. kath.; 4 görög-kath.; 10 mőz. vallásu; 3 községi elemi, 66 ismétlő iskola, 3 kisdédovoda; fokozat szerint együtt 76 elemi és 2 polgári iskola. A 20 község 121,962 lakossága között 222 iskolába járóra esik egy iskola. A tankötelesek száma 20,494-re, az iskolába járók száma 17,751-re ment, ezek közül róm. kath. 1365, görög-kath. 1003, helv. hitv. 14,286, ág. hitv. 18, mőz. vall. 979. Iskolába nem járt r. kath. 214, görög-kath. 252, helv. hitv. 2187, mőz. vall. 90, összesen 2743 gyermek. A tanítók száma 155 volt. Az iskolák jövedelmei és kiadásai 142,154 frtra, egy rendes tanító fizetése átlag 607 frtra ment s egy iskola fentartása átlag véve 1822 frt 49 krba került. Iskolai takarékpénztár 19 iskolánál volt 651 növendékkel, a megtakarított összeg 385 frt 90 krajczárra ment.

A tanügyi állapot tekintetében ugy Debreczenben, mint Hajdu-megyében határozott haladást konstatal a két külön füzetben kiadott tanfelügyelői jelentés.

A gyám- és nyugdíj-intézet kérdéséhez.

(Vége.)

Különben, ha a tények állását itt a távolból jól sejtethet, egyetemes konventünk többször említett végzése alighanem a magyar ev. reformátusság tulnyomó nagy többsége véleményének hivatalos nyilatkozása. Igaz ugyan, hogy tisztántuli egyházkerületünk mult évi augusztusi közgyűlésén

288. sz. a. egy indítvány adatott be, melynek értelmében a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur fölkérendő lenne, hogy a felekezeti tanárok számára az állami tanárokéval egyenlő nyugdíjazásra mihamarabb megfelelő lépéseket tegyen. Az is tiszta szinigazság, hogy ugyanazon egyházkerületi közgyűlés 222. sz. a. végzésében a máramaros-ugocsi egyházmegyének szintén azon óhajta nyer kifejezést, hogy a konvent eszközölje ki, hogy a felekezeti tanárok az állami nyug- és gyámintézetbe vétessenek föl; a békés-bánati egyházmegye pedig már egyenesen azt állítja, hogy midőn az egyetemes konvent a tanári özvegyeket és árvákat a közalapból akarja segélyezni, az egyházi törvénytől és utasításától eltért, mert a törvény szerint a közalapból tanári özvegyek és árvák nem segélyezhetők. De a mindenestre sajnálatos jelenségekkel szemben viszont az is igaz, hogy az érmelléki egyházmegye ugyanazon a gyűlésen azzal az indítvánnyal lép elő, hogy a közalapból a tanítók is segélyeztessenek s ez indítványt az egyházkerület a konvent által zsinati tárgyalás óhajta kitűzteni.

Mint látszik, vannak tehát a tanárok nyugdíjra való jogosultságát ellenző vélemények, indítványok. Habár ezek egyházkerületünk nagy többségével szemben csak szórványos jelenségekül tekinthetők: figyelmen kívül még sem hagyhatók, sőt mintegy megvárják, hogy hozzájuk, bár rövidesen is, szóljunk.

Magyar ev. ref. egyházunk negyedfél százados multja szakadatlanul igazolja, hogy nálunk egyház és iskola eleitől fogva a legbensőbb, válthatatlan kapcsolatban állottak s állanak ma is. Az egyház anyának nevezi magát, leánya az iskola, alsóbb és felsőbb egyiránt. Századok prot. tudata, érzülete és gondolkodása talált kifejezést eme közmondás-szerűvé lett kiszólásban: az iskola az egyház veteményes kertje. Mutasson nekem bárki felekezetünk multjában esetet arra, hogy midőn egyházunk külső, vagy belső életében örvendetes, avagy szomorú fordulat történt, egyház és iskola ne együtt örvendettek, ne együtt keseregtek volna; emlitsen esetet arra, hogy midőn az egyház életében korszakalkotó intézkedés történt, legfensőbb intéző testületünk a tanügyet csak egyszer is mellőzték volna. Ha már eme tényeket multunk egész folyamata megczáfolhatatlanul igazolja; ha a főntebbiek egyházunk szelleméből és jelleméből fakadva, vele ma is összeforrvák: kérdem: eljött-e már az az idő, hogy ama benső köteleket lazítsuk? vagy ama felekezetünk vérévé vált, érzületünket és gondolkodásunkat annyira jellemző nyilatkozások ma már pusztá hangzatos frázisokká lettek? Annyira biztos egyházunk jelenje és jövője, hogy az egyház az iskolát, az anya leányát ma, avagy holnap könnyeden nélkülözheti? Iskoláink a reformáció kezdete óta, — érezték ezt ellenségeink, — legerősebb várai voltak egyházunknak; hathatósan megszolgálták a gyámolítást és védelmet a multban, nem lesznek hütelenek a jövőben sem, nevelvén vallásos lelkületű, egyházas gondolkodású, ev. ref. egyházunk hitelveihez és önkormányzatához híven ragaszkodó, öntudatos tagokat.

Ha már egyházunk és iskolái ily bensőleg egyek; ha a közalap az összes magyar ev. ref. hívek filléreiből gyűlt össze eddig és fog erősödni mindvégig; ha annak rendelkezése az egyházunk megerősödésére és fejlődésére szolgáló czélok gyámolítása, tehát egyházunk szilárdítása: alig tudom elgondolni, hogy mi alapon lehetne a közalapot, a

mennyiben annak egy része gyám- és nyugdíj-intézet létesítésére fordítható, a tanárok kizárásával egyoldaluan a lelkészek és özvegyek s árvák javára lefoglalni? Merem hinni, hogy midőn egyes áldozni kész hitfeleink e czélhoz adományaikkal járultak, egyházaink közönsége évenként adózik, vajmi kevésnek fordulhatott meg lelkében az a gondolat, hogy az ő adományaikból is létesítendő gyám- és nyugdíj jótéteményéből épen a nevelés emberei ne részesülhessenek.

Ha a mi felsőbb tanintézeteink a nemzeti közművelődés mellett közvetlenül felekezetünk szellemi és erkölcsi érdekeinek első rendű szolgálatot tenni hivatva nem volnának; ha a tanári pálya rohamosan fokozódó követelése annyi erkölcsi erőt és szellemi súlyt, annyi testet és lelkét kimerítő munkásságot nem kívánnának; ha a tanár állása, munkakörének természete megengedné, hogy bár kiegészítő uton és eszközök által is, valamely oly jövedelmező foglalkozásba vágjon, a mely által a maga és családja jövőjét csak mérsékeltlen biztos alapra is fektethesse; ha a tanárok javadalmazása iskoláinknál, még a hol legkedvezőbb is az, akkora volna, hogy a tanárok, ha egy hosszú élet hűséges munkájában végleg kimerülve, agg napjaikat csak aggodalom nélkül is élhetnék, elhalálzásuk esetében pedig özvegyeik és árváik a legtöbb esetben nyomorra ne várhatnának: jogosnak ugyan akkor sem ismerném, hogy a tanárok, a törvény értelmében is az egyház testéhez tartozók, a nyugdíj áldásaiból kirekesztessenek, de ki merne ama főntebbiekre elfogulatlanul igenlel felelni?

De méltatlan beszéd ez, — mondhatnák. Ott van egyházkerületünk 288. sz. a. végzésében az indítvány, szóló bizonyosságul, hogy nemcsak nem feledjük tanárainkat, sőt egy hatalmasabb erőre, az államra bizzuk nyugdíjaztatásukat. Hát igaz ez, csak az a bibéje ne volna, hogy a gondolat nem új. Országgyűlés, felekezetek, testületek évek óta sürgetik, a közoktatásügyi miniszter ur oly rég megtette ígértét e részben, hogy már szinte elfelejtette; és mi történt mégis az ügyben? Hiszi az igen tisztelt, előttem egészen ismeretlen indítványozó ur, hogy egyházkerületünk felszólalása közeli sikerre vezet az ügyet? Én bizni nem merek. A nagymélt. miniszter ur terveit nem ismerem; az állami és az állam vezetése alatti tanintézetek érdekében és felvirágoztatásukra czélzó buzgalmát kézzelfogható tényekben láthatjuk; de hogy ev. ref. közép- és felsőbb iskoláink iránt valami tulságos meleg érzülettel viseltetnék, azt nem egy intézkedése, főleg az országgyűlés elé terjesztett miniszteri jelentései, a közoktatási tanácskozásoknak a közelebbi időből is köztudomásu nyilatkozásai után alaposan megítélhetjük. Nekem az indítvány nemes czélzatát kétségbe vonnom távolról sem lehet szándékomban, de viszont annak az aggodalmamnak is legyen szabad kifejezést adnom, hogy az indítvány végeredményében könnyen lehet egy elég tetszetős lépés arra, hogy ennek leple alatt tanáraink a közalapból létesítendő gyám- és nyugdíj-intézetből kihagyatván, sorsuk az állam jóakarására bizassék.

Ezek után nincs is több kérdésem, csak ez: tegyük fel, hogy a miniszter ur valamikor csakugyan megalkotja a felekezeti tanárok számára is a gyám- és nyugdíj-intézetet: remélhetjük-e, hogy az állami nyugdíjazás kevesebb teherrel sulyosodik majd a fentartó testületekre és a tanárookra, mint az egyetemes egyházunknál történhetnék? vár-

hatjuk-e, hogy az tanáraink jövőjét biztosabb alapra fekteti? Ha számba veszem, hogy az állam kezelése mindig busásan költséges; ha ismerjük a tanítói nyugdíj csekélységét; ha tudjuk a segélyösszeg kiszolgáltatásának nehézségeit és visszasságát: részemről vonakodnám határozott feleletet adni. És ne feledjük, hogy az igazán ev. ref. érzelmű tanár még ma is nem egy oknál fogva örömeztőbb fogadhatja azt a segélyt, melyet jól kiérdemelt munkája után, vagy nyomora esetében attól a testülettől nyer, melynek szentelte férfiúi kora legszebb erejét és lelkesedését; ne feledjük, hogy az így teremtett és helyes kezelés mellett csak idővel, csak erősödő nyugdíjalap mindig és mindenkor egyetemes egyházunk kétségtelen, semmitől nem függő alapja marad.

Ellenben az állami nyugdíjazással egyet bizonyára elérne ev. ref. egyházunk. Azok a ref. tanárok, főleg középiskolaiak, a kik anyaiskoláink emlőin növekedve, egyházunk és vallásunk hagyományaiban és szellemében nőttek fel, a kik még szívök bensőségével érzik ama közösséget, melylyel felekezetökhöz csatolvák, évről-évre fogyóban, helyöket apránként, habár felekezetünkhöz tartozó, de már az állami fényes tanári képezdek ránk nézve többé-kevésbé minden esetre idegen szellemében nevelt tanfériak foglalják el, — nem vádolhatom őket érte, ha viszonyainkat kevésbé ismerik, ha szükségünk iránt kevés érzékkel bírnak, ha prot. szellemünk iránt kevés fogékonyak, hisz a tej, melyből éltető erőt nyertek, idegen dajkáé; ha mondom, most már őket még a nyugdíjjal is az állam karjai közé tereljük: egyházunkhoz, prot. önkormányzatunkhoz való ragaszkodásukat bizonyára nem erősítjük. Én úgy tartom: egyházunk és nevelésünk parancsoló érdekében a kapcsolatot minden lehető eszközzel, még áldozat, még lemondás árán is erősítenünk kell.

Én pedig elmondtam nézeteimet nem számító önzésből, hanem mint ev. ref. vallásunk egyik munkása, egyházunk és felekezeti nevelésünk lángoló szeretetével.

Hód-Mező-Vásárhely, 1887. márcz. 8.

Futó Mihály.

Pár szó az egyházi takarékmagtárak kérdéséhez.

(Vége.)

Vegyük fel az 1863-ik évet, a midőn az egész alföldön alig termett a föld annyit, mint a mennyit bele vetettek s egy köből buza ára 12 frt volt.

A kis gazda még vetnivalóért is kölcsönre szorult. Az állam ugynevezett inségkölcsönt bocsátott ki, melyet kénytelen volt igénybe venni a földdel bíró kisebb birtokos is, mivel barmaiból pénzt egyáltalában nem láthatott, takarványszükség is lévén, a lábas jószágnak épen semmi értéke nem volt. Vagy birtoka egy részétől kellett tehát olcsó árért megválnia, vagy drága kölcsönt felvennie. Ha igénybe vette az állam által nyújtott segélyt, a terménynek akkori magas árát kellett a következő években befizetnie, pedig ez években már egy köből buza ára 4 frt vagy 3 frt 50 kr volt. Nem lett volna-e áldásos ekkor a föld népére nézve, ha valamely kölcsönmagtárból termény-kölcsönt kaphatott volna, melyet a következő gazdag termésű pár évben köblönként

egy véka ráfizetéssel visszatéríthetett volna. A takarékmagtárak felállítását épen az 1863-iki inséget követő években a sajtó s maga a polgári kormány is sürgette s midőn ezt a községek a kezelés nehézsége s drágasága miatt előnyösen s hasznot hozólag nem tudták keresztül vinni, ekkor az egyházak vették kezökbe az ügyet, mint a melyek presbyteriumaik által kevés befektetéssel is képesek a kölcsönmagtárak fentartására (1864. októberi egyházker. gyűlés jegyzőkönyvének 32. pontja).

Azt mondhatná erre R. S. barátom, hogy olyan inség, mint az 1863-iki, 2—3 évtizedben egyszer fordul elő. Én meg azt mondom, ne adjon az Isten soha. (No hiszen R. S. barátunk is bizonyára ezt mondja. Szerk.) De a tapasztalat azt mutatja, hogy minden 5—6 évben fordul elő egy oly kedvezőtlen időjárású év, mely hazánk kisebb területére, egy vagy két megyére nézve inségesnek nevezhető, a midőn a földmivelésből élő nép egy részének segélyre van szüksége.

Tapasztalatból tudom, hogy a kölcsönmagtárból csakis ily években vesz fel a nép gabonakölcsönt, midőn pedig a gabona bővebben termett s a munkás osztálynak jövedelemforrása van, a magtárak gabonakészletei csak részben helyezhetők el, azok jó része ott marad kikölcsönözetlen s a tulajdonos egyház ilyenkor olcsó árért kénytelen értékesíteni, hogy a rakáson levő termény el ne romoljék.

Nem lehet elmellőzni az egyházi kölcsönmagtáraknál azon előnyt sem, hogy midőn a kölcsönvevő a magtárnak kamatot fizet, egyszersmind önmagán segít, a maga terhén könnyit. A kamatból ugyanis az egyháznak olyan szükségzei fedeztetnek, melyeket a magtár nemlétében a hívek egyházi adózás útján volnának kénytelenek fedezni s ha kölcsönt más helyről vennének is, a kamatnak megfelelő értékét mégis be kellene fizetniök az egyházi pénztárba, mint egyházi adót.

Legyen szabad még itt a R. S. barátom által említett s az erdélyrészi egyházakban mai napig is feltalálható bortárakra nézve megjegyezni, hogy azok a mi kölcsönmagtárainkkal egy kategoriába nem helyezhetők. A regale-bérlőnek azok ellenében törvényen alapuló kifogása lehet s nehezen tud az ember megszabadulni azon nézettől, hogy azok, mint bormérő intézetek tekintendők, melyek kezelése a presbyterium hivatáskörén kívül esik. Ezenkívül azok a nép valódi szükségén nem segítenek úgy, mint a kölcsönmagtárak. A bortkölcsönvevő csak annyiban huzhat hasznot a kölcsönből, hogy a kölcsönvett bort pénzért eladhatja s annak árából egy vagy más szükségét fedezi. Igaz, hogy a borvidékeken a szőlő termése főjövedelemforrás s ha az nincs, akkor a nép sok tekintetben szükségét lát. De az inség mégis akkor következik be ott is, ha nincs mit enni s nem akkor, ha nincs mit inni. E szükségén pedig inkább segíthet ott is egy takarékmagtár, vagy ha nem, egy kölcsönt nyújtó pénztár. A borból vetnivaló sem kell, mint a gabonából, hogy új termést várhassunk. Az azon vidéki egyházak előljárói annál fogva leghelyesebben cselekesznek, ha szűk bortermés idején a népnek azt tanácsolják, hogy ne igyék bort, várja be, míg az Isten új termést ad, így legalább egy évig érezvén annak hiányát, majd jobban megbecsüli az áldást.

Ezeket kívántam takarékmagtáraink védelmére papírra tenni s nyilvánosság elé bocsátani. Gáthalmi urral én is azt mondom, hogy idő előtti dolog volna még az egyházi

kölcsönmagtárakról lemondanunk, ne hirtelenkedjük el a dolgot, ne siessünk ezen üdvös intézményünk felett harangozni. Pontos kezelés mellett kiviheti a presbyterium, hogy ha a tőke nem is, legalább a kamat minden évben befizetessék. Némely egyházban azért lett egyesekre nézve a magtári kölcsön káros hatása, mert a kezelők kötelességüket elmulasztották, a kamatok egész évtizeden át gyűltek a szegény adós fejére, a nélkül, hogy valaki őt fizetésre felszólította volna, végre is oly mennyiségre szaporodott tartozása, melyet visszatéríteni nem volt többé tehetsége.

Gáthalmi urral én is azt mondom, hogy egyházi férfainknak ezen fontos intézményünk felett őrt kell állani, azok védelmére mindent megtenni.

Egyik első teendőnek pedig azt tartom, hogy egyházi felsőbb hatóságaink tegyenek felterjesztést a magas kormányhoz, felkérve ezt, hogy a terményt kikölcsönző takarékmagtárak sajátlagos természetét tekintetbe véve, azokra nézve, a pénztőkésre megállapított 8% kamatot mellőzve, külön szabályzatot állapítson meg.

Nyir-Bátor mellől, 1887. márczius.

M . . . s.

K ü l f ö l d.

Bulgária. A genfi francia egyházi lap, a „Semaine Religieuse“ mult februárhavi 27-iki — 9-ik — számában a fenti cím alatt igen meglepő — mert a Révész Imre által mozdulatlan holt tömegnek mondott keleti egyházban protestáns egyház keletkezését és így életet keltő mozgalmat hirdető — cikk jelent meg. A meglepő, vagy tekintve a most politikai nagy küzdelmeibe egészen elmerült s e közben oly érdekessé, sőt rokonszenvessé lett Bulgáriát, nagy figyelemreméltó másnemű küzdelmet s új szellemi életet jelző mozgalmat hirdető cikk a következő:

„Tudva van, hogy Battenberg Sándor, bulgáriai trónjától megfosztott fejedelem a protestáns valláshoz tartozik és hogy székvárosában tartózkodása alatt, ott udvari lelkészeül egy württembergi, nagy értelmiségű és igen művelt theologust tartott, Koch Adolf urat, ki azelőtt a schaffhauseni gymnasiumban a német nyelv és litteratura tanára volt. Ez az érdekes predikátor Szófiában egy kis, 250 lelket számlált evangyéliomi egyházat gyűjtött, mely nagyon különböző nemzetiségű lutheránusok és reformátusokból alakult és a melynek istenitisztelete a fejedelem magán költéségén tartatott fenn. Koch lelkész urnak a fejedelemmel együtt el kellett hagyni az országot, a szófiái protestánusok egyszerre mind anyagi pártfogójokat, mind szellemi vezetőjüket elvesztették; a tanító is, a kit Németországból hívtak, kényszerült honába visszatérni s úgy látszott, hogy az egyházközségnek, segély hiánya miatt, fel kell oszolnia. Azonban nem úgy történt. Szeptember 16-ika óta a protestánusok, kik nem akarták elveszíteni a rendes istenisztelet áldását, egyesülve vannak Panaschoff A. ur elnöksége alatt s elhatározták, hogy egyházukat s iskolájokat visszaállítani törekednek, a nélkül, hogy a polgári hatóság segélyére számítanának, azonban mégis külföldi testvéreik gyámolítását kérve. Az „Evangelische Kirchenzeitung für Österreich“ felhívást teszen közzé ezen érdekes egyházközség pártolására.“ Könyves János.

Németország. Németországban a kulturharcz tudvalevőleg a r. kuria diadalára vezetett. A protestánusok beláták a reájok nézve ebben rejülő veszély magvát s gondolkoztak utról és módról, melyen a hatalmasodó Rómával szemben sikeresen megállhassanak. Így született meg egy új szövetségnek az eszméje.

Okt. 5-ikén Erfurtban Németország minden részéből összesereglettek a protestánusok e szövetség megalkotása céljából. A szövetség ezen cím alatt: „Ev. Bund zur Wahrung der deutsch-protestantischen Interessen“ (Ev. szövetség a német prot. érdekek megóvására) létrejött s az így megalakult szövetség felhívást intézett Németország protestánusaihoz, egyháziakhoz, mint világiakhoz egyaránt, felszólítva őket a szövetségbe való belépésre.

A szövetség programja a következő:

A szövetség J. Krisztushoz, Isten egyszülött fiához, mint az üdv egyedüli közvetítőjéhez és a reformáció alapelveihez vallja magát. Feladata a szövetségnek kétoldalú: meg akarja óvni a protestantismus érdekeit Róma növekvő hatalmával szemben; minden téren, szóval és irodalmilag annak ellen akar állani s a kath. egyházban való krisztusi szabadságra irányult törekvéseknek is segítő kezet nyújtani; más oldalról az indifferentismus és materialismus ellen az egyházi köztudatot erősíteni, a részegyházak közötti érdekközösséget fentartani.

Egy központi elnökség alatt szervezi magát a szövetség s bizottságokra, részegyházi egyletekre oszolva szándékozik működését megkezdeni.

Az elnökség oldalán egy commissió fog működni a sajtó terén.

Irodalom.

Vallásos-erkölcsi néplapok. 1. A „Téli Ujság“ megfuttotta 8-ik évfolyamát. Utolsó számai is megfelelték várakozásunknak, jogosult reményünknek. Üdvözljük szerkesztőjét s a kis lap 13-ik számának végén nekünk is kifejezett köszönetre csak az a megjegyzésünk, hogy ha többször ajánlottuk a T. U.-t lapunkban s ha annak Debreczenbe is bejuthatást szereztünk: azzal egyszerűleg csak jóleső kötelességet teljesítünk. 2. A „Vasárnap“ 3-4. száma változatos tartalommal jelent meg. Elöl Szász K. egy szép verses imádsága áll. Ezután Molnár Sámueltól, Babay Gézáttól, Révész Mihálytól vannak helyes irányban irt, jó szellemű cikkek. 3. A „Keresztyén Népbárát“ 2. 3. számaiban jó építő olvasmányokra találunk. Különösen érdekes, a mit a 3-ik számban a „Bethesda“ kórházról olvashatunk. Némely adatokat e számból át is veszünk majd lapunkba. 4. A „Protestáns Népkönyvtár“ 2-ik száma, mondhatjuk, kitűnő tartalommal jelent meg. Nem részletezünk, csak ismételve ajánljuk e derék vállalatot olvasóink szives figyelmébe.

A „Magyar Dal-Album“ 5-ik füzeté, 20, zongorára alkalmazott dallammal, megjelent s beküldetett hozzánk. Ajánljuk e vállalatot az illetékesek figyelmébe.

Beküldetett hozzánk az „Országos Erkölcsnemesítő Egyesület“ által kiadott „Utasítás erkölcsnemes-

sító egyesületek létesítésére, az országos erkölcsnemesítő, egy vidéki erkölcsnemesítő, az ifjusági és mértékletességi egyesületek alapszabályaival." Budapest. A 36 lapra terjedő kis füzet elején Irányi Dániel, e nemes ügy buzgó harczosa adja elő az országos és öt vidéki erkölcsnemesítő egyesületnek az ő buzgólkodása következtében való keletkezését, általában ismerteti ez ügynek hazánkban való állását, kilátásait. Azután jönnek a czímben jelzett alapszabályok. Sokkal fontosabb dolgról szól azon füzet, mintsem hogy egy ilyen rövid referádával napirendre térhetnénk fölötte. Minden bizonynyal visszatérünk reá.

Különfélék.

Debreczeni főiskola. A tanárkarok különösen az utolsó időkbén, de általában az egész iskolai évfolyam alatt is igen sok fontos, életbe vágó ügyek rendezésével, véleményezésével foglalkoztak. Ugy a theologiai, mint a jogakadémián s általában az egész főiskola minden szakában új meg új követelményekkel, új és új intézkedések által igényelt munkálatokkal kellett szembe állani. Átmeneti korszakot élünk, mely sok terhet ró a munkásokra fent, középtűt és lent egyiránt. A tanügyi bizottság véleményezése, majd onnan a tavaszi egyházkerületi közgyűlés elé egész sereg főiskolai ügy kerül, melyek közül előre jelzünk néhányat. Elkészült egy a végett kiküldött bizottság a magyarországi ev. ref. egyházban létesítendő bölcsészeti tanfolyam és tanárképezde szervezésére vonatkozó javaslatával, az 1886. októberhó 18—24. napjain Pápán tartott egyetemes konvent gyűlése jegyzőkönyvének 64-ik száma híván föl erre, főiskolánk igazgatóságának és tanárkarának munkálkodása, részletes javaslattetele mellett, a tiszántuli egyházkerületet. A jogtanárok új utasítást készítettek jogakadémiánk hallgatói részére. A hittanárok javaslatot készítettek a Menyhárt János hittanár úr visszalépése folytán megüresülő exegétikai tanszék tantárgyainak berendezésére, kombinálván azt a másik ilyen tanszék tantárgyaival. Ugyancsak a hittanárok elkészítették, a jelzett konventi jegyzőkönyv 75-ik száma alapján, a tiszántuli egyházkerület debreczeni theologiai akadémiája részére, a theologiai vizsgák új szabályzatára vonatkozó javaslatokat. Legtöbb dolgot adott ezzel összeköttetésben a hittanhallgatóknak lapunkban oly nagy port vert tanítóképesítési vizsgálata, melyet a theologiai akadémián tanító összes tanárokból álló bizottság, többszörös beható tanácskozás után, egyhangu értelemmel, jelen alakjában végre is elvetni javasolt. Tekintetbe kellett ugyanis venni az új vizsgarendszer következtében a másodéves hittanhallgatókat terhelő alapvizsgát, melyet egyházkerületünk s ebben a tanárkar semmiképen nem láthatott előre; figyelembe kellett venni az ötödik theologiai tanszék felállítása által hittanhallgató tanítványainkra, új tudományok szélesebb körű tanítása által rótt új terheket, főként pedig azon körülményt, hogy ezen vizsga szigorú megkövetelése által egyházkerületünk elszigetelné magát a testvéregyházkerületektől épen ezen korban, mikor mindenütt az egységesítés munkája folyik. A dolgok ilyen állásában az ügy legjobb barátai is, kik nagy számmal buzogtak a hittanhallgatók tanítóképesítési vizsgára kö-

teleztetése körül, hajlandók voltak azt oly módosítással elejteni, illetőleg a felsőbb hatóságokhoz azon javaslatot terjesztetni, hogy ezentúl csak végzett hittanhallgatók, okleveles lelkészjelöltek, lelkésztanítók, vagy lelkészek tessenek, az utóbbi időben megadott kedvezmények mellett, tanítóképesítési vizsgálatot. A jelzett okok közül főként az utolsó, az egyházkerület elszigeteltsége volt reájok legnagyobb hatással. Az ügy tehát, reméljük, be van lapunkban fejezve s így nem is reflektálunk többé az ebben közlött cikkekre, melyek közül pedig némelyikre a szerkesztő is óhajtott volna egyetmást megjegyezni. De fölösleges munkával még sem szeret bajlódni. Az új alapon felállítandó tápintézet ügyében haladás jelezhető, melyről ez ügy egyik barátja a következő tudósítást küldte be hozzánk: „A főiskolai tápintézet átalakítása ügyében a gazdasági tanács elkészítvén javaslatát, azt a f. hó 28. és 29-én üléselő egyházkerületi tanügyi bizottság elé terjesztette. A gazdasági tanács gondoskodott, hogy mindazon adatok egybegyűjtessenek, a melyek ezen fontos ügy feletti döntés alkalmával figyelembe veendő. Mindezek mérlegelése után a gazdasági tanács a házi kezelés életbeléptetése mellett nyilatkozott. A véleményhez csatolt s elfogadásra ajánlott költség-előirányzat adatai szerint a 300 tagra tervelt tápintézet évi szükséglete 26,193 frt 70 kr, fedezete pedig 26,308 frt 87 kr és így mutatkozó fedezeti többlete 115 frt 17 kr. Egy tápintézeti tag évi ellátása 87 frt 31 krba kerül. A 300 tag közül 30 ingyen élelmeztenék, 40 tag évi 40 frt, 90 tag 60 frt, 140 tag 80 frt pótdíjt fizetne. A konyha és étterem az ajánlott terv szerint a kollégium új épülete alatti pinczében helyeztenék el. Az élelmezés kenyér, ebéd és vacsorából állana. Azon esetre, ha az ingyenesek kevés száma s e pótdíjak magas volta miatt az ajánlott tervnek életbeléptetése nem látszanék kivihetőnek: egy másik terv is nyújtatott be, mely az ingyenesek létszámát 66-ban, a pótdíjak maximumát pedig 60 frtban javasolná megszabandónak.“ Lapunk szűk tere nem engedi, hogy ez alkalommal bővebben foglalkozzunk ezen nagy fontosságú ügygyel, de az egyházkerületi tanügyi bizottság üléselő után behatóbb tárgyalás alá veendjük azt. Nem feledkezhetünk meg végre a jogtanárok azon munkálatáról sem, melyet Sárospatak kezdeményezése nyomán a többször említett konventi jegyzőkönyv 65-ik számának felhívására a jogakadémiai hallgatók népességének megfogyatkozása, illetőleg ennek megátlása ügyében készítettek. Debreczen ugyan nem panaszkodhatik e tekintetben, mert jogakadémiaja csaknem tulnépés, de ettől eltekintve, a jogtanárok szép munkálatban méltatták ez ügyet. A gymnasiumi tanárkar a vallástani kézikönyvek előállítására tárgyában terjeszt fontos javaslatot a tanügyi bizottság elé. A főgymnasiumi tanárkar az igazgatói állásra a jövő ciklus idejére ismét Tüdős János urat ajánlja. Különbén a jövő számban meg fogunk emlékezni arról, hogy mindezen munkálatok, javaslatok, minő fogadtatásban részesültek a tanügyi bizottság gyűléselő.

Lelkészválasztás. Folyó hó 20-án Ákoson, a szilágy-szolnoki ev. ref. egyházmegye kebelében, lelkészválasztás volt. A 6 pályázatra kijelölt közül nagy szavazattöbbséggel (minthogy a beadott 134 szavazatból 106 szavazatot nyert a győztes) ákosi ref. lelkészszé megválasztatott t. Magyary István nagyváradi segédlelkész. E tény is bizonyíték a mellett, hogy a személyes pályázat alkalmat szolgáltat

arra, hogy a hívek megismerkedhessenek a pályázók szónoki képességével s azt választhassák meg lelkészül, ki tetszésüket megnyeré. Üdvözljük ifju lelkésztársunkat s Isten gazdag áldását kérjük munkájára.

A testvéregyházkerületek köréből. László József, a pápai főiskola egyházi főgondnoka, a tanügy terén szerzett érdemei elismerésül királyi tanácsosi címet kapott. — Sárospatakon f. hó 19-én, testületileg üdvözölte a főiskolai tanári kar Orbán József jogtanárt, még pedig oly czímen, mint S.-patakon 25 év óta működő tanárt. A jogtanárok külön még díszes albummal is meglepték a fakultás derék veteránját, átnyujtván abban saját kabinet-nagyságu arczképeiket emlékül. O. J. jövő évre már 40 éves tanár leend s mint a „Sp. L.“-ban olvassuk, akkorra terveznek neki jubiláris megtiszteltetést. Őszintén kívánjuk a nevezett lappal együtt, hogy érje meg jó egészségben, lankadatlan munkaszereteten, érjen a tanügy és a főiskola javára s dicsőségére hozszu, boldog, vidám öregséget! — A s.-pataki theologiai akadémián ezen félévben 62, a jogakadémián 37 ifju tanul. — Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben a felállítandó hat misszionáriusi állomásra, mint a kolozsvári „Pr. Közöny“ egyik közlelbi számában olvassuk, a kitűzött határnapig, f. hó 15-ig, nem kevesebben, mint harminczheten folyamodtak. Vajha olyanokra esnék a kinevezés, kik igazi missionáriusi lélekkel végeznék a reájok bizandó terület fáradságos munkával járó szántogatását!

Bibliafordítás. Örömmel jelezzük, hogy a bibliafordítás ügye a kezdeményezés leghelyesebb, sőt egyedül helyes útjára lépett: a fordítók közös tanácskozásra össze fognak gyűlni. Ez összegyűlés szükségét mi előre láttuk, de belátta a központi bizottság is, hiszen: „a közlött Tájékozás megérthető ugyan, de csak elveket tartalmaz s minden azok alkalmazásától függ; fordítóink pedig, mutatványaikból ítélve, különbözőkép jártak el azok alkalmazásában“ — Az ápril hó 4-ikén d. e. 9 órakor Budapesten összeülendő fordítók közös tanácskozás tárgyává fogják tenni, „tekintettel a darabok különböző stíljére“ a köv. bibliai szakaszokat: Bir. 5, Ruth 1, Jób 38, Zsolt. 22, Jer. 50. „Ha mód és idő akad, többet is“. Városunkból meg van híva s a megjelenésre meg is ígérkezett: Dicsőfi József ref. s. lelkész és theol. h. tanár. Isten áldása lebegjen az egyházunk életére nézve oly fontos ügyben tanácskozandó férfiak munkáján!

A britt és külföldi bibliaterjesztő Társulatnak az osztrák-magyar monarchiában és némely szomszédos államokban működött főigazgatója, Millard Eduárd ur, 40 évi működés után, 65 éves korára és neje gyöngékedő egészségi állapotára tekintettel letette hivatalát, melyre a nevezett Társulat ugyancsak az ő fiát, a régebben városunkban is járt s itt magyarul tanult Millard Eduárd Henrik urat nevezte ki. Előttünk fekszik a hivatalától visszavonult férfinak, a bibliai colporteurokhoz intézett s meghatott hangon irt bucsulevele, mely fényes világot vet keresztyéni magasztos gondolkozásmódjára, érzületére. A bibliáját szerető magyar protestáns egyház rendkívül sokat köszönhet M. E. urnak s mi őszinte érzelmekkel kívánjuk, hogy életének közelgő alkonyát vonja be szelid derűvel azon könyvből merített tiszta hite, boldog reménysége, melynek terjesztésén ő oly hosszú

időn át oly buzgó odaadással fáradozott. Neve a magyar biblia s a magyar prot. egyház történelmében föl van s föl leend jegyezve.

Érdekes és elvi jelentőségű házassági pör lefolyását ismerteti az „Ügyvédek Lapja“, mint azt a „Föv. L.-ból“ olvassuk. Egy izraelita házaspár közös akarattal elvált egymástól, de a zsidó egyházi ritus szerint nem bontották föl a házasságot. A férj aztán róm. katolikussá lett s egy keresztény nőt vezetett oltár elé. Ezért aztán bigamia czímen bepörölték. De ugy a törvényszék, mint a kir. tábla fölmentette. Az indokolás azt mondja, hogy keresztény és zsidó felek közt nincs érvényes házasság; azzal tehát, hogy a férj r. katolikussá lett, előbbi házassága feloldottnak vehető, annál is inkább, mert a nő kijelentette, hogy nem akar vele élni.

Halálozások. Több világi lapban olvastuk, hogy Kovács Mihály, ecsedi ev. ref. lelkész f. hó 20-án elhunyt. Készséggel közöljük nekrológját, ha valaki fölkeresi azzal lapunkat. — Timár Bálint, a hadházi ev. ref. egyháznak 1844. óta hű tanítója, két heti betegeskedés után, f. hó 20-ának hajnalán bevégezte munkás életét. A megboldogult született T. Roffon 1815. márczius 20-án. A debreczeni főiskolából 1836. márczius 18-án B.-Sz.-Mihályra választatott meg a „második nemzeti iskola“ tanítójává. Onnan három év mulva T.-Eszlárra s innen 5 év után Hadházra hivatott. Temetése óriási részvéttel folyt le. Az egyház azon kívül, hogy a temetés költségeit saját pénztárából fedezte, díszes koszorut is helyezett „a buzgó tanítónak“ ravatalára s jegyzőkönyvben örökitette meg emlékét; helybeli kartársai, barátai, tisztelői szebbnél szebb koszorúkkal árasztották el koporsóját; a h.-böszörményi ref. tanítók testületileg jelentek meg temetésén s a h.-hadházi tágas templom alig volt képes a gyászisteni-tiszteleten részt vevőket befogadni. — Lovassy Ferencz, a nagyszalontai ev. ref. egyházmegye kitünő s hosszas időn át nagy hűséggel szolgált világi tanácsbírája, f. hó 17-én meghalt Budapesten s másnap Nagy-Szalontára szállítatván, f. hó 19-én tétetett le családí sirboltjába. A megboldogult férfiú 73 évet élt; családjáért, egyházáért s általában a közügyekért igen sokat tett egész életén keresztül. — Némethy Lajos depr. ev. ref. lelkész urat súlyos csapás érte, szeretett leányának: Emma-nak f. hó 20-án éjjeli 11 órakor, két havi szenvedés után történt csöndes kimultával. Az elhunyt s társadalmi életünkben közszeretnek örvendett kedves leány fölött Könyves Tóth Kálmán lelkész ur tartott szép imádságot. Legyen áldott a nevezett elhunytak emléke s az utóbb említett lelkész urnak és családjának szolgáljon vigasztalásul az általánosan nyilatkozott őszinte részvét!

Szerkesztői posta. —s. De bizony csak küldjük azt a lapot tovább is. Olykor-olykor jó lesz életjelt adni magunkról. — D. L. Nagy-Várád. Az ujdonságok között megtalálod az okát, miért nem adjuk ki a tanító-képesítésről írott cikkedet. — H. S. Turkeve. Egyszerre akarjuk adni az egész cikket, azért nem kezdjük meg közlését ezen számban. — M. P. M. Sáros-Patak. Nyílt levelét készséggel kiadjuk, de ezen számra már későn érkezett.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**